

Analiza 2b

Ruslan Urazbakhtin

25. avgust 2025

Kazalo

1	Hilbertovi prostori	3
1.1	Vektorski prostori s skalarnim produktom	3
1.2	Hilbertovi prostori	3
1.3	Prostor $L^2([a, b])$	4
1.4	Ortogonalnost	6
1.5	Ortogonalni sistem	8
1.6	Prostor $L^2([-\pi, \pi])$	10
1.6.1	Fourierjeva vrsta	10
1.6.2	Cesarjeve delne vsote	12

1 Hilbertovi prostori

1.1 Vektorski prostori s skalarnim produktom

Naj bo X vektorski prostor nad $\mathbb{R}$ (ali nad $\mathbb{C}$).

Definicija 1.1. Skalarni produkt je preslikava $\langle \cdot, \cdot \rangle : X \times X \rightarrow \mathbb{R}$ (oz. $\mathbb{C}$) za katero velja:

1. $\forall x \in X. \langle x, x \rangle \geq 0$;
2. $\forall x \in X. \langle x, x \rangle = 0 \iff x = 0$;
3. $\forall x, y \in X. \langle x, y \rangle = \overline{\langle y, x \rangle}$;
4. $\forall x, y, z \in X. \forall \lambda, \mu \in \mathbb{R}$ (oz. $\mathbb{C}$). $\langle \lambda x + \mu y, z \rangle = \lambda \langle x, z \rangle + \mu \langle y, z \rangle$.

Opomba 1.2. 1.-2. je **pozitivna definitnost** skalarnega produkta, 3. je **poševna simetričnost** (simetričnost nad $\mathbb{R}$), 4. je linearnost v prvem faktorju.

Trditev 1.3 (Cauchy-Schwartzova neenakost). *Naj bo $\langle \cdot, \cdot \rangle$ skalarni produkt na X . Velja:*

$$\forall x, y \in X. |\langle x, y \rangle| \leq \sqrt{\langle x, x \rangle} \cdot \sqrt{\langle y, y \rangle} = \|x\| \cdot \|y\|.$$

Dokaz. Nad $\mathbb{R}$: Definiramo $t \rightarrow \langle x + ty, x + ty \rangle = f(t) \geq 0$.

Nad $\mathbb{C}$: Naj bo $x, y \in X$. Obstaja $\alpha \in \mathbb{C}$, $|\alpha| = 1$, da $\langle x, y \rangle = \alpha \cdot |\langle x, y \rangle|$. □

Definicija 1.4. Norma na vektorskem prostoru X je preslikava $\|\cdot\| : X \rightarrow \mathbb{R}$ za katero velja:

1. $\forall x \in X. \|x\| \geq 0$;
2. $\forall x \in X. \|x\| = 0 \iff x = 0$;
3. $\forall \lambda \in \mathbb{R}$ (oz. $\mathbb{C}$). $\|\lambda x\| = |\lambda| \cdot \|x\|$;
4. **Trikotniška neenakost:** $\forall x, y \in X. \|x + y\| \leq \|x\| + \|y\|$.

Trditev 1.5. *Naj bo $(X, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ vektorski prostor s skalarnim produktom. Potem je $(X, \|\cdot\|)$, kjer je $\forall x \in X. \|x\| = \sqrt{\langle x, x \rangle}$, vektorski prostor z normo.*

Dokaz. Preverimo lastnosti. Za trikotniško neenakost uporabimo CS neenakost. □

Trditev 1.6. *Naj bo $(X, \|\cdot\|)$ vektorski prostor s normo. Potem je (X, d) , kjer je metrika definirana s predpisom $\forall x, y \in X. d(x, y) = \|x - y\|$, metrični prostor.*

Dokaz. Preverimo lastnosti. □

1.2 Hilbertovi prostori

Definicija 1.7. Hilbertov prostor je vektorski prostor X s skalarnim produktom $\langle \cdot, \cdot \rangle$, ki je v metriki, porojeni iz skalarnega produkta, poln metrični prostor.

Opomba 1.8. $(X, \langle \cdot, \cdot \rangle) \rightsquigarrow (X, \|\cdot\|) \rightsquigarrow (X, d)$, kjer je $\forall x, y \in X. d(x, y) = \|x - y\|$.

Opomba 1.9. Banachov prostor je vektorski prostor X z normo $\|\cdot\|$, ki je v metriki, porojeni iz norme, poln metrični prostor.

Zgled 1.10.

1. Naj bo $X = \mathbb{R}^n$. Definiramo skalarni produkt. Naj bo $x, y \in \mathbb{R}^n$, $x = (x_1, \dots, x_n)$ in $y = (y_1, \dots, y_n)$. **Standardni skalarni produkt** je

$$x \cdot y = \sum_{k=1}^n x_k y_k.$$

Ta skalarni produkt nam da normo

$$\|x\| = \sqrt{\sum_{k=1}^n x_k^2},$$

ki porodi metriko

$$d_2(x, y) = \sqrt{\sum_{k=1}^n (x_k - y_k)^2}.$$

Vemo, da je $(\mathbb{R}^n, d_2)$ poln metrični prostor. Torej $(\mathbb{R}^n, \cdot)$ Hilbertov prostor.

2. Na $\mathbb{R}^n$ lahko definiramo tudi druge norme, npr.

- $\|x\|_\infty = \max\{|x_1|, \dots, |x_n|\}$;
- $\|x\|_1 = |x_1| + \dots + |x_n|$.

Te dve normi ne prideta iz skalarnega produkta, ker za njih ne velja paralelogramsko pravilo. $(\mathbb{R}^n, \|x\|_\infty)$ in $(\mathbb{R}^n, \|x\|_1)$ sta Banachova prostora.

3. Naj bo $X = \mathbb{C}^n$. Definiramo skalarni produkt. Naj bo $z, w \in \mathbb{C}^n$, $z = (z_1, \dots, z_n)$ in $w = (w_1, \dots, w_n)$. **Standardni skalarni produkt** je

$$z \cdot w = \sum_{k=1}^n z_k \overline{w_k}.$$

Ta skalarni produkt nam da normo

$$\|z\| = \sqrt{\sum_{k=1}^n |z_k|^2},$$

ki porodi metriko

$$d_2(z, w) = \sqrt{\sum_{k=1}^n |z_k - w_k|^2}.$$

Vemo, da je $(\mathbb{C}^n, d_2)$ poln metrični prostor. Torej $(\mathbb{C}^n, \cdot)$ Hilbertov prostor.

1.3 Prostor $L^2([a, b])$

Opomba 1.11. Števili a, b sta lahko končni ali $\pm\infty$.

Trditev 1.12. Naj bo $C([a, b])$ vektorski prostor nad $\mathbb{R}$. Potem je s predpisom

$$\forall f, g \in C([a, b]) \cdot \langle f, g \rangle = \int_a^b f(x)g(x) dx$$

definiran skalarni produkt na $C([a, b])$.

Dokaz. Preverimo lastnosti. □

Trditev 1.13. $(C([a, b]), \langle \cdot, \cdot \rangle)$ ni Hilbertov prostor.

Dokaz. Definiramo $f_n(x) = \begin{cases} 1; & \frac{1}{n} \leq x \leq 1 \\ nx; & -\frac{1}{n} < x < \frac{1}{n} \\ -1; & -1 \leq x \leq -\frac{1}{n} \end{cases}$. Pokažemo, da je $(f_n)_n$ Cauchyjevo zaporedje v $C([a, b])$, ki nima limite. □

Zgled 1.14. Vzemimo prostor $((0, 1), d_2)$. Z dodajanjem limitnih točk $\{-1, 1\}$ ta prostor postane poln.

Definicija 1.15. Naj bo (M, d) metrični prostor. Pravimo, da lahko **napolnimo** prostor M , če obstaja prostor $(\overline{M}, \overline{d})$, za kateri velja:

1. $(\overline{M}, \overline{d})$ je poln metrični prostor;
2. $M \subseteq \overline{M}$;
3. $\overline{d}|_{M \times M} = d$;
4. M je gost v $\overline{M}$, tj. $\text{Cl } M = \overline{M}$.

Prostoru $\overline{M}$ rečemo **napolnitev** prostora M .

Opomba 1.16. Ideja: $\overline{M}$ je prostor vseh limit Cauchyjevih zaporedij v M (+ kvocient).

Opomba 1.17. Označili smo z $L^1(A) = \{f : A \rightarrow \mathbb{R} \mid \int_A |f| dx \text{ obstaja, } f \text{ zvezna s.p.}\} / \sim$ prostor vseh absolutno integrabilnih funkcij, kjer je $\forall f, g \in L^1. f \sim g \iff f = g \text{ s.p.}$

Vpeljemo zdaj s kvadratom integrabilne funkcije:

Definicija 1.18. Prostor $L^2([a, b])$ je

$$L^2([a, b]) = \{f : [a, b] \rightarrow \mathbb{R} \mid \int_a^b f^2(x) dx \text{ obstaja, } f \text{ zvezna s.p.}\} / \sim,$$

kjer je $\forall f, g \in L^2. f \sim g \iff f = g \text{ s.p.}$

V tem prostoru gotovo so

- Zvezne funkcije: $C([a, b]) \subseteq L^2([a, b])$;
- Odsekoma zvezni funkciji;
- $f(x) = \frac{1}{\sqrt[4]{x-a}}$ itd.

Cilj Želimo posplošiti prostor $(\mathbb{R}, \cdot)$.

Naj bo $f, g \in L^2$, potem $|f \cdot g| \leq \frac{|f|^2 + |g|^2}{2} \implies f \cdot g \in L^1([a, b])$. Torej lahko definiramo

$$\langle f, g \rangle = \int_a^b f(x)g(x) dx.$$

Trditev 1.19. $L^2([a, b])$ je vektorski prostor nad $\mathbb{R}$.

Dokaz. Preverimo lastnosti. □

Torej $L^2([a, b])$ je vektorski prostor nad $\mathbb{R}$ s skalarnim produktom

$$\langle f, g \rangle = \int_a^b f(x)g(x) dx.$$

Očitno, da je $C([a, b]) \subseteq L^2([a, b])$.

Izrek 1.20. $L^2([a, b])$ je Hilbertov in $L^2([a, b])$ je napolnitev $C([a, b])$.

Opomba 1.21. Prostor $C([a, b])$ je gost v prostoru $L^2([a, b])$, tj.

$$\forall f \in L^2([a, b]) . \exists f_n \in C([a, b]) . \lim_{n \rightarrow \infty} f_n = f,$$

kjer

$$\lim_{n \rightarrow \infty} f_n = f \iff \lim_{n \rightarrow \infty} \|f_n - f\| = 0 \iff \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{\int_a^b (f_n(x) - f(x))^2 dx} = 0.$$

Opomba 1.22. Nad $\mathbb{C}$: $f = u + iv$, $u, v : [a, b] \rightarrow \mathbb{R}$. Potem

$$\int_a^b f(x) dx = \int_a^b u(x) dx + i \int_a^b v(x) dx$$

in

$$\langle f, g \rangle = \int_a^b f(x) \overline{g(x)} dx.$$

Zgled 1.23. Vzemimo $[0, 1]$. Definiramo $f_n(x) = \begin{cases} \sqrt{n}; & 0 < x \leq \frac{1}{n} \\ 0; & \text{sicer} \end{cases}$.

Čemu je enaka $\lim_{n \rightarrow \infty} f_n(x)$ za vse $x \in [0, 1]$ (po točkah)? Ali je $\lim_{n \rightarrow \infty} f_n(x) = 0$ v $L^2([0, 1])$?

Zgled 1.24. Definiramo zaporedje $f_n : [0, 1] \rightarrow \mathbb{R}$ po pravilu: začnemo z $f_1 \equiv 1$. Nato nadaljujemo

$$f_2 = \begin{cases} 1; & x \in [0, \frac{1}{2}] \\ 0, & \text{sicer} \end{cases}, f_3 = \begin{cases} 1; & x \in [\frac{1}{2}, 1] \\ 0, & \text{sicer} \end{cases}, f_4 = \begin{cases} 1; & x \in [0, \frac{1}{3}] \\ 0, & \text{sicer} \end{cases}, f_5 = \begin{cases} 1; & x \in [\frac{1}{3}, \frac{2}{3}] \\ 0, & \text{sicer} \end{cases}$$

in tako naprej. Ali obstaja limita po točkah? Ali obstaja limita v L^2 smislu?

1.4 Ortogonalnost

Definicija 1.25. Naj bo $(X, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ vektorski prostor s skalarnim produktom, $A \subseteq X$, $A \neq \emptyset$. Naj bosta $x, y \in X$.

- x je **pravokoten** na y , če $\langle x, y \rangle = 0$, tj. $x \perp y \iff \langle x, y \rangle = 0$.
- **Ortogonalni komplement** množice A je $A^\perp = \{x \in X \mid \forall a \in A . x \perp a\}$.

Trditev 1.26. $A^\perp$ je vektorski podprostor v X .

Dokaz. Preverimo homogenost in linearnost. □

Opomba 1.27. $A \subseteq (A^\perp)^\perp$.

Trditev 1.28. Naj bo $(X, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ vektorski prostor s skalarnim produktom, $v \in X$. Definiramo $f : X \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = \langle x, v \rangle$. Potem f je zvezna na X .

Dokaz. Pokažemo, da je f Lipschitzeva. □

Posledica 1.29. $A^\perp$ je zaprt vektorski podprostor.

Dokaz. Pokažemo, da je limita vsakega konvergentnega zaporedja v $A^\perp$ tudi leži v $A^\perp$. □

Opomba 1.30. $C([a, b]) \subseteq L^2([a, b])$ ni zaprt podprostor.

Opomba 1.31. Če je $(X, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ Hilbertov in $A \subseteq X$ zaprt podprostor, potem

$$(A^\perp)^\perp = A.$$

Trditev 1.32 (Pitagorjev izrek). Naj bo $(X, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ vektorski prostor s skalarnim produktom. Naj bodo $x_1, \dots, x_n \in X$ taki, da $\forall i, j \in [n]. i \neq j \implies x_j \perp x_i$. Tedaj

$$\|x_1 + \dots + x_n\|^2 = \|x_1\|^2 + \dots + \|x_n\|^2.$$

Dokaz. Izračunamo normo po definiciji. □

Definicija 1.33. Naj bo $(X, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ vektorski prostor s skalarnim produktom in $Y \leq X$ podprostor X . Naj bo $x \in X$. **Pravokotna projekcija** vektorja x na podprostor Y (če obstaja) je tak vektor $P_Y(x) \in Y$, da je

$$x - P_Y(x) \in Y^\perp.$$

Trditev 1.34. Če je pravokotna projekcija x na Y obstaja, je enolično določena. Če obstaja, je to najboljša aproksimacija vektorja x z vektorji iz Y , tj.

$$\|x - P_Y(x)\| = \min_{w \in Y} \|x - w\|.$$

Dokaz. Enoličnost: Običajen način.

Aproksimacija: Definicija minimuma in Pitagorjev izrek 1.32. □

Zgled 1.35. Naj bosta $Y = C([a, b])$ in $X = L^2([a, b])$. Če si izberimo $f \in X \setminus Y$, potem f nima najboljših aproksimacij z zveznimi funkcijami, saj, ker je $\text{Cl}(C([a, b])) = L^2([a, b])$, bi veljalo $\|f - P_{C([a, b])}(f)\| = 0$ in posledično $f \in C([a, b])$.

Opomba 1.36.

1. $P_Y^2 = P_Y$.
2. $\|x\| \geq \|P_Y(x)\|$, saj $x = \underbrace{x - P_Y(x)}_{Y^\perp} + \underbrace{P_Y(x)}_Y$.
3. Če je P_Y definiran na X , potem je linearen in zvezen.

Dokaz. Definicija in enoličnost projekcije. □

4. Če je P_Y definiran na X , je Y zaprt podprostor.

Dokaz. Vzamemo konvergentno zaporedje v Y in upoštevamo zveznost P_Y . □

5. Če ima x pravokotno projekcijo na Y , ima tudi pravokotno projekcijo na $Y^\perp$.

Dokaz. Vzamemo $x - P_Y(x)$. □

Trditev 1.37. Naj bo $Y \leq X$ končno dimenzionalen podprostor z ON bazo $\{e_1, \dots, e_n\}$, tj. $\langle e_i, e_j \rangle = \delta_{ij}$. Naj bo $x \in X$. Tedaj je

$$P_Y(x) = \sum_{j=1}^n \langle x, e_j \rangle e_j.$$

Dokaz. Definicija projekcije. □

Opomba 1.38. Vsak končno dimenzionalni podprostor ima pravokotno projekcijo definirano na X in tudi vsi tisti podprostori končne kodimenzije.

1.5 Ortogonalni sistem

Definicija 1.39. Naj bo $(X, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ vektorski prostor s skalarnim produktom.

- Sistem vektorjev $(e_j)_{j=1}^\infty$ je **ortogonalni sistem (OS)**, če

$$\forall i, j \in \mathbb{N}. i \neq j \implies \langle e_i, e_j \rangle = 0.$$

- Tak sistem je **ortonormiran (ONS)**, če

$$\forall i, j \in \mathbb{N}. \langle e_i, e_j \rangle = \delta_{ij}.$$

Trditev 1.40 (Besselova neenakost). Naj bo

- X vektorski prostor s skalarnim produktom, $x \in X$;
- $(e_j)_{j=1}^\infty$ ONS.

Tedaj

$$\sum_{j=1}^\infty |\langle x, e_j \rangle|^2 \leq \|x\|^2.$$

Dokaz. Definiramo $Y_n = \text{Lin}(\{e_1, \dots, e_n\})$. Uporabimo formulo za pravokotno projekcijo na končnorazsežen prostor 1.37 ter Pitagorjev izrek 1.32. □

Posledica 1.41. $\lim_{j \rightarrow \infty} \langle x, e_j \rangle = 0$.

Opomba 1.42.

- Absolutno vrednost potrebujemo, če gledamo prostor nad $\mathbb{C}$.
- $(\langle x, e_j \rangle)_{j=1}^\infty$ so **Fourierjevi koeficienti** x po ONS $(e_j)_{j=1}^\infty$.

Trditev 1.43. Naj bo

- X Hilbertov prostor;
- $(e_j)_{j=1}^\infty$ ONS;
- $(c_j)_{j=1}^\infty$ zaporedje števil (bodisi $\mathbb{R}$ bodisi $\mathbb{C}$);
- $\sum_{j=1}^\infty |c_j|^2 < \infty$;

Tedaj obstaja $x \in X$, za katerega velja

$$\forall j \in \mathbb{N}. c_j = \langle x, e_j \rangle.$$

Velja tudi:

$$x = \sum_{j=1}^\infty c_j e_j = \lim_{N \rightarrow \infty} \sum_{j=1}^N c_j e_j.$$

Dokaz. Trdimo, da je $\left(\sum_{j=1}^N c_j e_j\right)_N$ Cauchyjevo zaporedje. $\square$

Opomba 1.44. Naj bo X Hilbertov prostor ter $(e_j)_{j=1}^\infty$ ONS. Vzemimo $x \in X$. Iz Besselovi neenakosti 1.40 sledi, da za zaporedje $c_j = \langle x, e_j \rangle$ velja, da

$$\sum_{j=1}^{\infty} |c_j|^2 < \infty.$$

Torej po trditvi 1.43 sledi, da obstaja $\tilde{x}$, za kateri velja

$$\tilde{x} = \sum_{j=1}^{\infty} \langle x, e_j \rangle e_j.$$

Ali je $\tilde{x} = x$?

Definicija 1.45. Naj bo X Hilbertov prostor. ONS $(e_j)_{j=1}^\infty$ je **kompleten** (KONS) ali **poln**, če

$$\forall x \in X. x = \sum_{j=1}^{\infty} \langle x, e_j \rangle e_j.$$

Izrek 1.46. Naj bo

- X Hilbertov prostor;
- $(e_j)_{j=1}^\infty$ ONS.

NTSE

1. $(e_j)_{j=1}^\infty$ je KONS;
2. $\forall x, y \in X. \langle x, y \rangle = \sum_{j=1}^{\infty} \langle x, e_j \rangle \langle e_j, y \rangle$;
3. Parsevalova enakost: $\forall x \in X. \|x\|^2 = \sum_{j=1}^{\infty} |\langle x, e_j \rangle|^2$;
4. ONS $(e_j)_{j=1}^\infty$ ni vsebovan v nobenem strogo večjem ONS;
5. Edini vektor, ki je pravokoten na vse vektorji e_j , je vektor 0;
6. Končne linearne kombinacije vektorjev e_j so goste v X .

Dokaz. Dokažemo $(1) \implies (2) \implies (3) \implies (4) \implies (5)$ in $(1) \implies (6) \implies (5)$.

$(5) \implies (1)$: Uporabimo trditev 1.43 ter oglejmo razliko $x - \tilde{x}$. $\square$

Zgled 1.47 (Modelni Hilbertov prostor). Definiramo

$$l^2 = \{(a_j)_j \mid a_j \in \mathbb{R}, \sum_{j=1}^{\infty} |a_j|^2 < \infty\}.$$

Vpeljemo skalarni produkt s predpisom

$$\langle (a_j)_j, (b_j)_j \rangle = \sum_{j=1}^{\infty} a_j b_j \quad (\text{oz. } \sum_{j=1}^{\infty} a_j \overline{b_j} \text{ nad } \mathbb{C}).$$

Tedaj velja

$$\|(a_i)_i\|_2^2 = \sum_{j=1}^{\infty} |a_j|^2.$$

Naj bo zdaj X Hilbertov prostor, $x \in X$ ter $(e_j)_{j=1}^\infty$ KONS. Tedaj

$$(\langle x, e_j \rangle)_j \in l^2.$$

1.6 Prostor $L^2([-\pi, \pi])$

1.6.1 Fourierjeva vrsta

Na prostoru $L^2(-\pi, \pi)$ definiramo sistem

$$\left\{ \frac{1}{\sqrt{2\pi}}, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \cos x, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \sin x, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \cos 2x, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \sin 2x, \dots, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \cos nx, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \sin nx, \dots \right\}.$$

Če delamo nad $\mathbb{C}$, dobimo:

$$\left\{ \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{inx} \mid n \in \mathbb{N} \right\}.$$

Trdimo, da je to ONS. Kasneje bomo tudi dokazali, da je to KONS.

Opomba 1.48. V tem kontekstu vsako funkcijo $f : [-\pi, \pi] \rightarrow \mathbb{R}$ vidimo kot zožitev periodične funkcije s periodo 2π na interval $[\pi, \pi]$. Vsako tako periodično funkcijo želimo zapisati kot „vsoto osnovnih nihanj“.

Vpeljemo klasične Fourierjevi koeficienti

$$\begin{aligned} a_n &= \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \cos(nx) dx, \quad n = 1, 2, \dots \\ b_n &= \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \sin(nx) dx, \quad n = 1, 2, \dots \end{aligned}$$

Pripadajoča klasična Fourierjeva vrsta je

$$f(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos(nx) + b_n \sin(nx).$$

Torej za $n = 1, 2, \dots$ velja

$$\begin{aligned} a_n &= \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \cos(nx) dx = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \langle f, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \cos(nx) \rangle \\ b_n &= \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \sin(nx) dx = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \langle f, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \sin(nx) \rangle \end{aligned}$$

ter

$$a_0 = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) dx = \frac{\sqrt{2}}{\pi} \langle f, \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \rangle.$$

Iz Besselove neenakosti 1.40 sledi

Trditev 1.49 (Riemann-Lebesgueva lema). Naj bo $f \in L^2(-\pi, \pi)$. Teda

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = 0 \quad \text{ter} \quad \lim_{n \rightarrow \infty} b_n = 0.$$

Če pa vemo, da imamo KONS, dobimo Parsevalovo enakost 1.46

Trditev 1.50 (Parsevalova enakost). Naj bo $f \in L^2(-\pi, \pi)$. Teda

$$\frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} |f(x)|^2 dx = \frac{|a_0|^2}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (|a_n|^2 + |b_n|^2).$$

Zgled 1.51. Definiramo funkcijo $f : [-\pi, \pi] \rightarrow \mathbb{R}$ s predpisom

$$f(x) = \begin{cases} 1; & 0 \leq x \leq \pi \\ 0; & -\pi < x < 0. \end{cases}$$

Razvij funkcijo f v Fourierjevo vrsto ter s pomočjo Parsevalove enakosti določi vsoto

$$S = 1 + \frac{1}{2^2} + \frac{1}{3^2} + \frac{1}{4^2} + \dots$$

Lema 1.52. Naj bo $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ odsekoma zvezna periodična funkcija s periodo $[2\pi]$. Tedaj je

$$\forall a \in \mathbb{R}. \int_a^{a+p} f(x) dx = \int_0^p f(x) dx.$$

Dokaz. $\int_a^{a+p} f(x) dx = \int_a^p f(x) dx + \int_p^{a+p} f(x) dx$ □

Lema 1.53 (Dirichletovo jedro).

$$\frac{1}{2} + \sum_{k=1}^{\infty} \cos(kx) = \frac{1}{2} \frac{\sin((n+1/2)x)}{\sin(x/2)} =: D_n(x).$$

Dokaz. Kompleksna eksponenta. □

Lema 1.54. Za Dirichletovo jedro velja

1. $\int_{-\pi}^{\pi} D_n(x) dx = \pi$.
2. $D_n(x)$ je gladka soda funkcija s periodo 2π .
3. $D_n(x) = \frac{1}{2} \left(\sin(nx) \frac{\cos(x/2)}{\sin(x/2)} + \cos(nx) \right)$.

Dokaz. Račun. □

Opomba 1.55. Sode/lihe funkcije. **TODO:**

Izrek 1.56 (Fourierjeva vrsta). Naj bo f 2π funkcija s periodo 2π , ki je:

- odsekoma zvezna, tj. na vsakem intervalu dolžine 2π nezvezna v končno mnogo točkah, v teh pa obstajata leva in desna limita.
- odsekoma odvedljiva, tj. na vsakem intervalu dolžine 2π neodvedljiva v končno mnogo točkah, v teh pa obstajata levi in desni odvod.

Tedaj za vsak $x \in \mathbb{R}$ velja

$$\frac{f(x+) + f(x-)}{2} = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos(nx) + b_n \sin(nx).$$

Dokaz. Naj bo $x_0 \in \mathbb{R}$

1. Izrazimo $S_N = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^N a_n \cos(nx_0) + b_n \sin(nx_0)$ z Dirichletovim jedrom.
2. Prevedemo integral na $[-\pi, \pi]$ na integral na $[0, \pi]$.
3. Poglejmo razliko $S_N(x_0) - \frac{f(x_0+) + f(x_0-)}{2}$, pri čemer kvocient zapišemo kot integral z Dirichletovim jedrom. Vsak člen obravnavamo posebej. Upoštevamo tudi Riemann-Lebesgueovo lemo. □

Zgled 1.57. Vzemimo funkcijo iz zgleda 1.51. Kaj velja v točki $x = 0$ ter v točki $x = \frac{\pi}{2}$? Izračunaj

$$\sum_{k=0}^{\infty} (-1)^k \frac{1}{2k+1}.$$

Zgled 1.58. Naj bo $f(x) = x$ na $[-\pi, \pi]$ periodična funkcija s periodo 2π . Kaj velja v točkah $0, \pi$ in $\frac{\pi}{2}$? Kaj pravi Parsevalova enakost?

Zgled 1.59. Razvij funkcijo $f : [-\pi, \pi] \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = \pi^2 - x^2$ v Fourierjevo vrsto. Ter seštej vsoti

$$S_1 = \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n+1} \frac{1}{n^2} \quad \text{ter} \quad S_2 = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2}.$$

1.6.2 Cesarjeve delne vsote

Definiramo n -to delno vsoto

$$S_n(x_0) = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x_0 + y) D_n(y) dy$$

ter **Cesarjeve delne vsote**

$$G_n(x) = \frac{S_0(x) + S_1(x) + \dots + S_{n-1}(x)}{n}.$$

Velja: $G_n(x)$ konvergira proti funkcije f . Če je f zvezna, potem konvergenca enakomerna. Definiramo **Fourierjevo jedro**

$$F_N(x) = \frac{1}{N} \sum_{n=0}^{N-1} D_n(x)$$

Trditev 1.60 (Lastnosti Fourierjeva jedra).

1. $F_N(x) = \frac{1}{2N} \left(\frac{\sin(Nx/2)}{\sin(x/2)} \right)^2$.
2. F_N je soda funkcija.
3. $\forall x \in D_f. F_N(x) \leq 0$.
4. $\frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} F_N(x) dx = 1$.
5. Za vsak $0 < a < \pi$ limita $\lim_{N \rightarrow \infty} F_N(x) = 0$ je enakomerna na $a \leq |x| \leq \pi$.

Dokaz. Dovolj z pomočjo trigonometrije dokazati 1. formulo. Ostalo sledi. □

Izrek 1.61. Naj bo f 2π periodična zvezna funkcija. Tedaj Cesarjeve delne vsote konvergirajo k f enakomerno na $[-\pi, \pi]$ (oz. na $\mathbb{R}$).

Dokaz. **TODO:** □

Izrek 1.62. Sistem

$$\left\{ \frac{1}{\sqrt{2\pi}}, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \cos x, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \sin x, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \cos 2x, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \sin 2x, \dots, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \cos nx, \frac{1}{\sqrt{\pi}} \sin nx, \dots \right\}.$$

je KONS v $L^2(-\pi, \pi)$.

Opomba 1.63. O trigonometričnih polinomih. **TODO:**

Izrek 1.64 (Weierstrassov izrek). *Naj bo $f \in C([a, b])$. Tedaj za vsak $\epsilon > 0$ obstaja polinom p , da velja*

$$\|f - p\|_{\infty} < \epsilon.$$

Dokaz. **TODO:**

□